

Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy

Polisi Enwi Strydoedd a Rhifo

Diwygiwyd Medi 2014

Polisi Enwi Strydoedd a Rhifo

Cynnwys

Adran A: Cyflwyniad	3
Adran B: Enwi Strydoedd	6
Adran C: Enwi a Rhifo Eiddo	10
Adran D: Cyfeiriadau Post	13
Adran E: Taliadau ar gyfer Gwasanaethau Rhifo Eiddo	15
Adran F: Gosod Placiau Enwau Strydoedd	16
Adran G: Adolygiad Polisi	17
Adran H: Cysylltiadau Defnyddiol	17

Adran A: Cyflwyniad

Pwrpas y ddogfen hon yw gosod y polisi ar gyfer neilltuo, rheoli a defnyddio pob cyfeiriad yng Nghyngor Bwrdeistref Conwy gan gynnwys neilltuo enwau strydoedd, newidiadau i enwau eiddo ac ychwanegu enwau newydd.

1. Beth yw enwi strydoedd a rhifo?

Mae enwi strydoedd a rhifo yn caniatáu neilltuo hunaniaeth unigryw i stryd ac wedyn unrhyw eiddo cysylltiedig y gellir cael mynediad iddo ar y stryd.

2. Pam fod enwi strydoedd a rhifo yn bwysig?

2.1. Mae cyfeiriad eiddo yn fater pwysig iawn. Mae pob sefydliad sector cyhoeddus a phreifat, y gwasanaethau brys a'r cyhoedd angen modd effeithlon a chywir o leoli a chyfeirnodu eiddo.

2.2. Mae cynnal safon gynhwysfawr, gyson ac uchel o enwi strydoedd a rhifo neu enwi eiddo yn hanfodol gan ei fod yn caniatáu:

- Y Gwasanaethau Brys i ddod o hyd i eiddo'n gyflym - gall oedi gostio bywydau ac arian
- Dosbarthu post, gwasanaethau a chynnyrch yn ddibynadwy ac yn effeithlon
- Dylid cadw cofnodion o ddarparwyr gwasanaeth mewn modd effeithiol
- Rhaid i gwmnïau dderbyn cyfeiriad at ddibenion swyddogol wrth ddarparu gwasanaethau telathrebu, yswiriant, bancio, gwirio statws credyd ac yn y blaen
- Ymwelwyr er mwyn canfod eu cyrchfan

3. Pwy sy'n gyfrifol am enwi strydoedd a rhifo?

3.1 Mae gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy ddyletswyddau a grymoedd statudol, yng nghyd-destun deddfwriaeth mabwysiadu, ar gyfer enwi strydoedd, newid enwau strydoedd a nodi enwau strydoedd. Mae gan y Cyngor hefyd rymoedd dewisol ychwanegol i roi rhif neu enw ar eiddo.

3.2. Dylid nodi nad oes gan y Post Brenhinol gyfrifoldebau na phwerau statudol i naill ai enwi stryd neu enwi, rhifo, ail-enwi neu ail-rifo eiddo. Mae cyfrifoldeb llwyr ar y Post Brenhinol am neilltuo cod post wedi i Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy eu hysbysu am fanylion cyfeiriad newydd neu gyfeiriad diwygiedig.

4. Datganiad Polisi

4.1. Mae'r polisi hwn yn darparu fframwaith i Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy weithredu ei swyddogaeth enwi strydoedd a rhifo yn effeithiol ac yn effeithlon er budd trigolion, busnesau ac ymwelwyr. Bydd hefyd yn gweithredu fel canllaw i ddatblygwyr wrth ystyried enwau newydd ar gyfer strydoedd.

4.2. Mae'r Polisi'n diffinio:-

- Fframwaith cyfreithiol ar gyfer gweithredu gwasanaeth enwi strydoedd a rhifo.
- Protocolau ar gyfer pennu enwau a rhifau swyddogol ar strydoedd.

4.3. Gellir enwi a rhifo dan y Ddeddfwriaeth hon: Deddf Iechyd Cyhoeddus 1925.

4.4. Caiff swyddogaeth enwi strydoedd a rhifo ei darparu dan Gynllun Dirprwyo'r Cyngor. Y swyddog dirprwyedig yw'r Pennaeth y Gwasanaethau Rheoleiddio a Thai, o hyn allan 'y Pennaeth Gwasanaeth'.

5. Ystyriaethau'r iaith Gymraeg

5.1. Mae Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy yn atebol am y darpariaethau sydd wedi'u cynnwys yn Neddf yr Iaith Gymraeg 1993, Mesur yr Iaith Gymraeg (Cymru) 2011 a strategaeth iaith Llywodraeth Cymru, Iaith Fyw: Iaith Byw – Strategaeth Iaith Gymraeg 2012 i 2017.

5.2. Mae Comisiynydd y Gymraeg a Llywodraeth Cymru yn gyfrifol am ddatblygu pob agwedd ar yr iaith Gymraeg.

5.3. Mae Cynllun Iaith Gymraeg yr Awdurdod yn sicrhau bod y Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal.

5.4. Y polisi mewn perthynas ag enwau strydoedd newydd, felly, fydd mabwysiadu naill ai enw Cymraeg neu enw dwyieithog sy'n cyd-fynd â threftadaeth leol a hanes yr ardal. O ran safleoedd "tir glas" neu achosion priodol eraill, bydd enw hanesyddol megis enwau caeau a gofnodir yn y Gofrestr Degwm fel arfer yn cael ei ddefnyddio.

5.5. Ni fydd enwau strydoedd sydd ar hyn o bryd mewn un iaith yn unig yn cael eu cyfieithu oni bai fod cais yn cael ei wneud i ailenwi'r stryd yn unol â'r broses ailenwi yn Adran B, paragraff 4. (isod)

5.6. Lle bod ymholiad yn codi ynghylch enw lle, caiff y Cyngor ymgynghori â gwasanaeth ymgynghorol ar enwau lleoedd Comisiynydd y Gymraeg neu ffynhonnell briodol arall sydd ag awdurdodol.

5.7. Cydnabyddir y gall llawer o gronfeydd data ond cadw un fersiwn o gyfeiriad yn unig. Gyda chyfeiriadau dwyieithog, polisi'r Post Brenhinol yw cyhoeddi fersiwn Saesneg yn unig o gyfeiriadau ond cadw fersiwn Cymraeg yn y cefndir.

6. Pryd i wneud cais - canllawiau ar gyfer ymgeiswyr

6.1. Dylai ceisiadau am wasanaethau Enwi Strydoedd a Rhifo gael eu gwneud gan:

- Perchnogion / datblygwyr eiddo neu dir sy'n dymuno ychwanegu enw i eiddo sydd â rhif yn unig ar hyn o bryd
- Perchnogion / datblygwyr eiddo neu dir sy'n dymuno ailenwi eiddo sydd ag enw ar hyn o bryd
- Perchnogion / datblygwyr eiddo neu dir sy'n adeiladu eiddo preswyl, eiddo masnachol, unedau masnachol ac yn y blaen o'r newydd
- Perchnogion / datblygwyr eiddo neu dir sy'n dymuno newid cynlluniau ar gyfer datblygiadau newydd sydd eisoes wedi mynd drwy'r broses enwi a rhifo ffurfiol.
- Perchnogion / datblygwyr eiddo neu dir sy'n gwneud gwaith trawsnewid eiddo presennol a fydd yn arwain at greu eiddo preswyl neu eiddo busnes newydd. Bydd hyn yn cynnwys adeiladau presennol sydd wedi'u hisrannu'n fflatiau neu'n

swyddfeydd, ysguboriau a droswyd yn eiddo preswyl a rhannu unedau masnachol

- Unrhyw un sy'n dymuno ailenwi stryd
- Unigolion a busnesau sy'n gofyn am gadarnhad i gyfeiriad

6.2. Gan fod y broses o enwi strydoedd a rhifo yn cynnwys ymgynghori a pharatoi rhybuddion priodol, dylai ymgeiswyr ymgynghori â'r Cyngor cyn gynted â phosibl er mwyn osgoi oedi posibl. Dylid cyflwyno ceisiadau cyn gynted â phosibl wedi i ganiatâd cynllunio ffurfiol a/neu gymeradwyaeth rheoliadau adeiladu gael ei roi ar gyfer y cynnig.

7. Sut i wneud cais - canllawiau ar gyfer ymgeiswyr

7.1. Gellir gwneud cais Enwi Strydoedd a Rhifo ar-lein trwy wefan y cyngor yn www.conwy.gov.uk. Chwilio am *enwi strydoedd*.

7.2. Fel arall, gallwch gael ffurflen gais gan:

- E-bost: licensing@Conwy.gov.uk
- Ffôn: 01492 57 6626

Adran B: Enwi Strydoedd

1. Egwyddorion Cyffredinol

- 1.1. Caiff strydoedd newydd eu henwi yn y Fwrdeistref Sirol yn unol â darpariaethau Deddf Iechyd Cyhoeddus 1925.
- 1.2. Dylai datblygwyr ymdrechu i gynnal unrhyw gysylltiad hanesyddol i'r tir neu'r ardal leol, drwy gyfeirio at y Cofnodion Degwm neu ddata arall.
- 1.3. Mae'n bwysig bod datblygwyr yn cysylltu â Phennaeth y Gwasanaeth ynghylch enwi strydoedd a rhifo cyn i'r gwaith adeiladu ddechrau. Gall methiant i wneud hynny arwain at oedi gan fod yn rhaid rhoi cymeradwyaeth er mwyn enwi strydoedd a rhifo cyn i unrhyw arwyddion gael eu gosod neu cyn y darperir cyfeiriadau post.
- 1.4. Bydd holl gostau cyflenwi a gosod placiau enwau ar gyfer strydoedd newydd yn cael eu talu gan y datblygwr. Dylid anfon cynllun manwl yn dangos y stryd(oedd) a rhifau plotiau arfaethedig yn glir at y Pennaeth Gwasanaeth. Mae'n bosibl y bydd ymgynghoriad yn cael ei gynnal gyda'r Adran Amgylchedd, Ffyrdd a Chyfleusterau o ran addasrwydd lleoliadau arfaethedig y placiau enwau strydoedd. Gall manyleb arwyddion a manylion cyswllt cyflenwr gael eu darparu i'r datblygwr. Ar gyfer unrhyw stryd a fabwysiadwyd, bydd cynnal y plac(iau) enw yn dod yn gyfrifoldeb y Cyngor.
- 1.5. Ni ddylai enwau strydoedd newydd ddyblygu unrhyw enw tebyg sydd eisoes yn cael ei defnyddio gan y Post Brenhinol. Ni fydd amrywio'r gair cyntaf, h.y. "Stryd", "Ffordd", "Rhodfa" ac ati, yn cael eu derbyn fel rhesymau digonol i ddyblygu enw.
- 1.6. Caiff unrhyw gynnig i enwi stryd ar ôl unigolion penodol (byw neu farw) yn cael ei ystyried yn ôl ei rinweddau ei hun.
- 1.7. Ni chaniateir unrhyw enwau strydoedd sy'n hyrwyddo cwmni, gwasanaeth neu gynnyrch gweithredol gan y gellid ystyried hyn yn hysbysebu.
- 1.8. Mae'r Cyngor yn cadw'r hawl i wrthwynebu unrhyw enw a awgrymwyd y mae'n ystyried yn amhriodol.
- 1.9. Defnyddir atalnodi yn y defnydd o enwau strydoedd: er enghraifft, bydd "Rhodfa'r Bryn" yn ymddangos yn yr holl ddogfennaeth enwi strydoedd a phlaciau enwau strydoedd fel "Rhodfa'r Bryn".

2. Dylai pob enw stryd newydd ddechrau gydag un o'r rhagddodiaid a ganlyn:

- Stryd   ar gyfer unrhyw ffordd
- Ffordd   ar gyfer prif ffyrdd
- Ffordd/Lôn   }
- Ffordd   }
- Rhodfa   }
- Dreif   } ar gyfer ffyrdd preswyl
- Llwyn   }
- Lôn   }
- Gerddi   } (ar yr amod nad oes dryswch gydag unrhyw fan agored lleol)

- Maes
- Cilgant - ar gyfer ffordd siâp cilgant
- Clôs - ar gyfer ffordd bengaead
- Sgwâr - ar gyfer sgwâr yn unig
- Bryn - ar gyfer ffordd ar ochr bryn yn unig
- Cylchfan - ar gyfer cylchfan fawr
- Teras/Rhes - ar gyfer teras o dai (cyn belled nad yw'n enw ategol)

Ni fydd y canlynol yn dderbyniol fel rhagddodiaid:

- Pen }
- Croes }
- Ochr } Gellir wrth gwrs ymgorffori pob un o'r geiriau hyn
- Trem } mewn enw stryd ar yr amod eu bod yn dechrau gyda rhagddodiaid priodol
- Glanfa } (ee, Ffordd Pen y Filltir)
- Rhodfa }
- Parc }
- Dôl }

Yr unig eithriad i hyn fydd enwau sengl neu ddeuol heb ragddodiaid mewn manau priodol (e.e. Broadway - ar gyfer priffyrdd yn unig)

2.1. Bydd pob ffyrdd newydd i gerddwyr yn dechrau gydag un o'r rhagddodiaid canlynol:

- Rhodfa
- Llwybr
- Ffordd/Lôn

2.2. Byddwn yn osgoi enwau sy'n anaddas yn esthetig fel Tŷ'r Domen, Lôn y Twll, neu enwau y gellir eu camddehongli'n fwriadol fel Hoare Road, Typple Avenue, Swag House, ac ati.

2.3. Bydd defnyddio Gogledd, Dwyrain, De neu Gorllewin (fel Gogledd Ffordd Alfred, a De Ffordd Alfred) ond yn dderbyniol lle mae'r ffordd yn un barhaus ac yn parhau heibio i gyffordd fawr. Nid yw'n dderbyniol pan fod y ffordd mewn dwy ran unigol heb fynediad i gerbydau rhwng y ddwy. Mewn achos o'r fath dylid ailenwi un hanner yn gyfan gwbl.

2.4. Ni fyddwn yn caniatáu dau enw sy'n debyg o ran sain o fewn ardal bost. e.e. Ffordd Alfred a Clôs Alfred neu Ffordd Churchill a Ffordd Birch Hill.

2.5. Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy fel awdurdod enwi strydoedd a rhifo sy'n gyfrifol am gymeradwyaeth derfynol o enw stryd, yn amodol ar 2.6 isod.

2.6. Mewn achos o anghytundeb heb ei ddatrys, y Pwyllgor Trwyddedu a Rheoli Cyffredinol fydd yn gwneud y penderfyniad terfynol. Os yw'r person sy'n bwriadu enwi'r stryd yn parhau i anghytuno gyda gwrthwynebiadau'r Cyngor, gallant apelio yn erbyn y gwrthwynebiad i Lys Ynadon, o fewn un diwrnod ar hugain.

2.7. Bydd Swyddog Iaith y Cyngor yn gyfrifol am benderfynu ar enwau lleoedd o ran cyfieithiadau Cymraeg a gymeradwywyd.

3. Defnyddio enwau marchnata answyddogol

- 3.1. Rhaid i ddatblygwyr nodi'n glir mewn unrhyw lenyddiaeth marchnata a ddosbarthir i ddarpar brynwyr bod enwau marchnata'n amodol ar gymeradwyaeth ffurfiol ac y gallent newid o ganlyniad.

4. Ailenwi stryd / newid enw stryd (Adran 18 Deddf Iechyd y Cyhoedd 1925)

- 4.1. Mae ailenwi stryd ac ail-rifo adeiladau'n broses sy'n cymryd llawer o amser a gall achosi costau neu aflonyddwch i breswylwyr a pherchnogion unigol a byddwn yn ei osgoi lle bynnag y bo'n bosibl. Byddwn fel arfer ond yn ystyried ailenwi stryd os yw problemau yn codi i'r Gwasanaethau Brys a byddwn ond yn ystyried ail-rifo eiddo pan fod datblygiadau mewnlenwi ac ati mor fawr, fel na ellir neilltuo rhifau ar gyfer yr eiddo newydd. Yna gallai cynllun ail-rifo gael ei gynnal ar y stryd bresennol.
- 4.2. Gall unrhyw berson neu unrhyw un gynnig ailenwi stryd:
- 4.3. Y Cyngor fydd yn talu'r gost o ailenwi ac ailosod arwyddion ar strydoedd ar gais y Gwasanaethau Brys.
- 4.4. Cyn ailenwi unrhyw stryd / addasu enw, bydd y Cyngor yn cynnal ymgynghoriad llawn gyda'r thalwynebwyr ar y stryd a effeithir a'r rhai ar y rhestr ymgynghori a amlinellir ym mharagraff 4.1, Adran D. Bydd llythyr a ffurflen yn cael eu hanfon at bob talwynebwr ar y stryd a'r rhai ar y rhestr ymgynghori yn amlinellu'r rhesymau o blaid a goblygiadau'r newid arfaethedig. Bydd y cyfnod ymgynghori yn para 28 diwrnod.
- 4.5. Bydd adroddiad yn manylu ar ganlyniadau'r ymgynghoriad yn cael ei gyflwyno i'r swyddog sydd â grymoedd dan ddirprwyaeth a fydd yn penderfynu a ddylid bwrw ymlaen â'r newid. Gallai'r rhesymau dros beidio â bwrw ymlaen â'r newid arfaethedig gynnwys, ond nid yn gyfyngedig i:
  - Cefnogaeth annigonol gan dalwynebwyr
  - Costau afresymol
  - Gwrthwynebiad dilys ac o ddifrif gan fudd-ddeiliad na ellir ei ddatrys yn hawdd.

Bydd yr adroddiad yn cynnwys cost gosod unrhyw blaciau enwau strydoedd newydd ac a fyddai'r newid arfaethedig yn golygu newid i god post y Post Brenhinol.

- 4.6. Os yw'r Pennaeth Gwasanaeth yn penderfynu bwrw ymlaen â newid enw, bydd y Cyngor yn cyhoeddi rhybudd o fwriad i greu gorchymyn ailenwi stryd bresennol. Bydd yr hysbysiad hwn yn cael ei arddangos ar ben bob stryd neu mewn man amlwg ar y stryd neu ran o'r stryd yr effeithir arni dan Adran 18 Deddf Iechyd Cyhoeddus 1925 a rhaid iddynt aros yn eu lle am un mis cyn y gellir gwneud gorchymyn i newid yr enw. Gall unrhyw unigolion sydd wedi'u tramgwyddo gan y gorchymyn bwriedig, apelio i'r Llys Ynadon o fewn 21 diwrnod o osod yr hysbysiad. Os gwneir apêl i'r Llys Ynadon, rhaid i'r Cyngor aros nes bod apêl wedi'i chlywed cyn cymeradwyo unrhyw enw stryd.

5. Enwi strydoedd dienw sy'n bodoli eisoes

5.1 Bydd y weithdrefn yn unol ag Adran 2.3 ar gyfer ailenwi stryd ac mae'n rhaid i'r enw newydd gadw at yr egwyddorion a amlinellir yn y polisi hwn.

5.2. Gall unrhyw unigolyn gynnig enw ar gyfer stryd ddienw

6. Arddangos enwau strydoedd (placiau enwau strydoedd)

6.1. Mae'n ddyletswydd ar yr Awdurdod Lleol i arddangos placiau enwau strydoedd sydd wedi cael eu henwi gan yr Awdurdod Lleol (Adran 19 Deddf Iechyd y Cyhoedd 1925).

Adran C: Enwi a Rhifo Eiddo

1. Dilyniant rhifo eiddo

- 1.1. Bydd strydoedd newydd yn cael eu rhifo fel bod eilrifau ar ochr dde'r stryd, wrth deithio allan o ganol y dref neu'r pentref, o ddechrau i ddiwedd y stryd a bod odrifau yn cael eu neilltuo ar y chwith.
- 1.2. Bydd lonydd pengaead a datblygiadau ar raddfa fach yn cael eu rhifo'n olynol mewn cyfeiriad clocwedd. Bydd datblygiadau lôn bengaead hirach unwaith eto'n cael eu rhifo gydag eilrifau'n cael eu neilltuo i eiddo ar yr ochr dde ac odrifau'n cael eu neilltuo i eiddo ar y chwith.
- 1.3. Bydd rhifau (gan gynnwys rhif 13) yn parhau i fod y olynol ac ni fydd unrhyw rif yn cael ei eithrio o ganlyniad i ofergoel neu ddewis personol. Bydd ceisiadau i hepgor unrhyw rif o gyfres o rifau, am ba bynnag reswm, yn cael eu gwrthod.
- 1.4. Bydd eiddo (gan gynnwys rhai ar safleoedd cornel) yn cael eu rhifo yn ôl y stryd y lleolir y brif fynedfa arni.
- 1.5. Lle nad yw dilyniant rhifo strydoedd yn bodoli, yn bennaf mewn ardaloedd gwledig, bydd yn briodol i neilltuo enwau eiddo y cytunwyd arnynt.
- 1.6. Bydd datblygiadau mewnlenni (eiddo newydd a adeiladwyd rhwng eiddo sydd eisoes yn bodoli neu ar dir eiddo presennol) ar stryd a rifwyd yn cael yr un rhif tŷ â'r eiddo cyn y mewnlenni a'i ddilyn gan ôl-ddodiad 'A', 'B'. Er enghraifft, 10A, 10B ac ati
- 1.7. Ni chaiff enw busnes gymryd lle rhif neu enw adeilad.
- 1.8. Bydd anecsau i adeiladau e.e. fflatiau nain neu lety ategol, yn derbyn y rhagddodiad "Anecs". Bydd gweddill y cyfeiriad yr un fath â'r prif eiddo e.e. Anecs, 1 Stryd Fawr.
- 1.9. Ar gyfer unrhyw annedd sydd â mynediad mewnol iddo trwy gysail masnachol, bydd y llety yn derbyn rhagddodiad i gyd-fynd â'r math o lety e.e. fflat. Bydd gweddill y cyfeiriad yr un fath â'r prif eiddo, e.e. lle mae fflat uwchben tafarn ac mai dim ond mynediad mewnol sydd iddo, ei gyfeiriad fydd Fflat, Enw'r Dafarn, Rhif yr Eiddo ac Enw'r Stryd.
- 1.10. Gellir rhoi enw i flociau o fflatiau a fflatiau aml-lawr, ond bydd pob fflat neu fflat aml-lawr unigol yn cael eu rhifo'n olynol
- 1.11. Yn ddelfrydol dylai enw pob bloc o ddatblygiad newydd arfaethedig ddechrau gydag un o'r rhagddodiaid canlynol (neu ôl-ddodiaid yn achos cyfieithiadau Saesneg):
  - Llys
  - Tŷ
  - Fflatiau
  - Plastai
- 1.12. Bydd y gair "Fflat" yn berthnasol i'r eiddo hynny lle mae llety ar un llawr yr adeilad yn unig. Os yw llety preswyl yn ymdrin â dau neu fwy o loriau a bod ganddo ei risiau mewnol ei hun, bydd y term "Fflat Aml-lawr" yn cael ei ddefnyddio.

- 1.13. Rhoddir rhif yn hytrach na llythyren neu ddisgrifiad i bob fflat e.e. Fflat 1 yn hytrach na Fflat A neu Fflat Llawr Cyntaf.
2. Canolfannau siopa, parciau manwerthu ac ystadau diwydiannol
  - 2.1. Mae enwau ar gyfer Canolfannau Siopa, Parciau Manwerthu ac Ystadau Diwydiannol ac ati yn dilyn yr un egwyddorion â'r rhai a amlinellwyd ar gyfer enwau strydoedd neu adeiladau
3. Gweithredu cyfeiriadau newydd
  - 3.1. Pan fod datblygiad newydd wedi cael ei gymeradwyo, caiff cyfeiriadau eu creu gan y Cyngor fel endidau 'dros dro'. Mae manylion y datblygiad arfaethedig yn cael eu rhannu gyda'r Post Brenhinol sydd wedyn yn 'dal a chofnodi' y cyfeiriadau ar eu cronfa ddata cyfeiriadau 'Heb eu Creu Eto'. Er mwyn osgoi unrhyw broblemau lle caiff post ei anfon i eiddo nad ydynt yn bodoli, nid yw'r cyfeiriadau'n cael eu gweithredu hyd nes bod preswylwyr yn yr eiddo neu eu bod wedi'u cwblhau ac felly'n gallu derbyn gwasanaethau post.
4. Ychwanegu enw neu ailenwi eiddo sydd eisoes wedi'i rifo.
  - 4.1. Lle bod rhif ar eiddo, rhaid iddo gael ei ddefnyddio a'i arddangos. Pan fydd enw'n cael ei roi i eiddo ynghyd â'i rif swyddogol, rhaid cynnwys y rhif bob amser. Ni ellir ystyried yr enw fel dewis arall yn lle'r rhif.
  - 4.2. Gall perchennog (nid tenant) eiddo ofyn i ychwanegu, diwygio neu ddileu enw ar gyfer eu heiddo. Pan fydd eiddo wedi'i rifo, bydd unrhyw enw yn ychwanegol at y rhif.
  - 4.3. Os ceir cais i ychwanegu enw i eiddo sydd eisoes wedi cael ei rifo, bydd yr awdurdod yn rhoi'r arweiniad canlynol:
    - Ni ddylai fod unrhyw wrthdaro gydag eiddo neu enwau strydoedd sydd eisoes yn bodoli yn yr un tref bost fel y'i defnyddir gan y Post Brenhinol a'r Rhestr Tir ac Eiddo Lleol (LLPG).
    - Ni ddylai'r enw bwriedig gynnwys iaith sarhaus neu amhriodol.
  - 4.4. Pan fydd yr awdurdod lleol wedi rhifo tŷ a bod y preswlydd wedi rhoi enw arno hefyd, bydd y Post Brenhinol ond yn cynnwys y rhif yn y cyfeiriad post.
5. Trawsnewid adeilad presennol
  - 5.1. Os caiff eiddo preswyl ei drawsnewid neu ei isrannu gan arwain at greu un pwynt mynediad lle ceir mynediad i bob fflat, bydd yn cael ei rifo yn hytrach na'i ddisgrifio neu ei nodi â llythrennau. Er enghraifft, Fflat 1 yn hytrach na Fflat Llawr Cyntaf neu Fflat A
  - 5.2. Os caiff eiddo preswyl ei drawsnewid neu isrannu gan arwain at greu mwy nac un pwynt mynediad gyda drws ffrynt unigol ar gyfer pob fflat o'r stryd a ddynodwyd, bydd yn cynnwys ôl-ddodiad i'r prif gyfeiriad neu'r cyfeiriad cragen. Er enghraifft, bydd 'A', 'B', 'C' yn dod yn 10A, 10B, 10C

5.3. Bydd eiddo cyfun yn defnyddio rhifau'r eiddo gwreiddiol os yw rhifau eiddo'n cael eu defnyddio. Er enghraifft, bydd uno dau eiddo 4 Stryd Fawr a 6 Stryd Fawr neu Uned 1 Ystâd Masnachu ac Uned 2 Ystâd Masnachu yn golygu cyfeiriadau newydd 4-6 Stryd Fawr ac Uned 1-2 Ystâd Masnachu yn y drefn honno.

6. Ailrifo eiddo presennol

6.1. Byddwn yn ystyried ail-rifo unrhyw eiddo presennol pan fo newidiadau'n digwydd sy'n achosi (neu'n debygol o achosi) problemau o ran darparu gwasanaethau neu faterion a nodir gan y gwasanaethau brys. Gallai hyn fod yn berthnasol pan na ellir cynnwys datblygiad newydd o fewn y dilyniant rhifo presennol. Gan y gall y broses gymryd llawer o amser ac y gall arwain at gostau, amhariad neu anghyfleustra ychwanegol i breswylwyr unigol, dylid ei osgoi lle bynnag fo modd.

6.2. Ar gyfer datblygiadau newydd o fewn stryd bresennol ffafirir defnyddio ôl-ddodiaidau neu ail-rifo lle mai dim ond ychydig o eiddo a fydd yn cael eu heffeithio yn hytrach nac ail-rifo'r stryd gyfan. Fodd bynnag, nid yw hyn bob amser yn bosibl a bydd strydoedd yn cael eu hailenwi ac eiddo'n cael eu hail-rifo yn ôl disgrisiwn y Cyngor.

7. Arddangos enwau a rhifau eiddo

7.1 Mae'n rhaid bod modd gweld pob rhif eiddo o'r briffordd. Gallai hyn gynnwys gosod rhifau ar bolion, giatiau neu ffensys (ac nid o reidrwydd ar ddrws yr eiddo) i helpu ei gwneud yn hawdd adnabod yr eiddo, yn enwedig os oes argyfwng.

Adran D: Cyfeiriadau Post

1. Neilltuo cyfeiriadau post

- 1.1. Nid yw neilltuo cyfeiriadau post yn gyfystyr â chadarnhad bod unrhyw adeilad neu adeiledd wedi'i awdurdodi dan Reoliadau Cynllunio, Adeiladu neu unrhyw Deddfwriaeth arall. Gallai perchnogion/preswylwyr wynebu'r posibilrwydd o gamau gorfodi os na sicrhawyd unrhyw gymeradwyaeth angenrheidiol.
- 1.2. Nid yw'r Awdurdod Lleol yn atebol na'n gyfrifol am sicrhau fod unrhyw drydydd parti, gan gynnwys y Post Brenhinol, yn diweddarau gwybodaeth cyfeiriadau ar eu cronfeydd data.
- 1.3 Ni ellir rhoi cyfeiriad post i ddarn o dir, ee cae fferm, dim ond eiddo ar y darn hwnnw o dir all derbyn cyfeiriad at ddibenion dosbarthu post a gwasanaethau

2. Codau post

- 2.1. Caiff pob elfen o gyfeiriad, ac eithrio cod post, eu diffinio gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Conwy. Eiddo Deallusol yr awdurdod yw rhifau ac enwau a gaiff eu neilltuo i eiddo a'r enwau swyddogol a gaiff eu neilltuo i strydoedd. Y Post Brenhinol sy'n rheoli'r broses o neilltuo codau post a rhaid iddynt eu darparu ar ôl derbyn y cynllun enwi a rhifo swyddogol gan yr Awdurdod Lleol ond bydd y cod post yn cael ei gadw "wrth gefn" gan y Post Brenhinol hyd nes eu bod yn cael eu hysbysu bod preswylwyr yn yr eiddo.
- 2.2. Nid yw'r Post Brenhinol yn cyhoeddi cyfeiriadau nad ydynt wedi'u cwblhau ar eu gwefan. Mewn achosion penodol, mae hyn yn golygu bod posibilrwydd na fydd modd, am gyfnod, i unrhyw un sy'n defnyddio gwefan y Post Brenhinol i ddilysu cyfeiriad, weld cyfeiriadau sydd wedi eu neilltuo a'u cyhoeddi'n swyddogol gan yr Awdurdod Lleol. Gall hyn hefyd olygu na fydd chwaith modd i sefydliadau eraill sy'n defnyddio cronfa ddata gyfeiriadau'r Post Brenhinol (Ffeil Cyfeiriadau Cod Post, PAF) er mwyn dilysu cyfeiriadau.
- 2.3. Dylai datblygwyr, perchnogion a thenantiaid fod yn ymwybodol bod posibilrwydd na fydd gan eu heiddo'r un cod post ag eiddo cyfagos neu sydd eisoes yn bodoli.
- 2.4. Cyfrifoldeb y Post Brenhinol yw cynnal gwybodaeth am godau post, ac unrhyw newid yn y dyfodol i godau post unigol neu sectorau cod post.

3. Enw'r Sir neu Fwrdeistref Sirol

- 3.1. Nid yw'r Sir neu'r Fwrdeistref Sirol yn rhan o unrhyw gyfeiriad post, ac felly nid yw newidiadau iddo wedi'u cynnwys o dan God Ymarfer Ffeil Cyfeiriadau Cod Post y Post Brenhinol.
- 3.2. Roedd siroedd post y Deyrnas Unedig, a elwir yn swyddogol bellach yn hen siroedd post, yn israniadau post a ddefnyddiwyd yn rheolaidd gan y Post Brenhinol tan 1996. Raison d'être y sir bost - yn wahanol i unrhyw fath arall o sir - oedd helpu didoli post drwy alluogi gwahaniaethu rhwng trefi post a oedd yn swnio'n debyg i'w gilydd. Ers 1996 mae hyn wedi'i wneud drwy ddefnyddio cod allanol (hanner cyntaf) y cod post yn lle hynny. Tynnwyd y sir bost o gronfa ddata'r PAF yn 2000 ac nid yw'n rhan o god ymarfer y Post Brenhinol ar gyfer newid cyfeiriadau.

3.3. Er gwaethaf hyn, gwerthir data sirol yn rheolaidd i gwmnïau, yn ôl pob golwg er mwyn iddynt dacluso eu data cyfeiriadau eu hunain. Gan mai data'r hen siroedd post oedd yr olaf i gael eu defnyddio'n rheolaidd, mae rhai sefydliadau wedi parhau i ddefnyddio'r hen ddata hwn fel rhan o gyfeiriadau post. Am y rheswm hwn, mae hen siroedd Clwyd a Gwynedd yn ymddangos ar rai eitemau o bost. Yn 2010 cynghorodd y rheoleiddiwr y dylai'r Post Brenhinol roi'r gorau i gyflenwi data sirol yn gyfan gwbl a chyflwynwyd amserlen i hyn ddigwydd rhwng 2013 a 2016.

4. Hysbysu am newid i wybodaeth cyfeiriadau i bartneriaid mewnol ac allanol

4.1. Ar ôl cwblhau cais Enwi Strydoedd a Rhifo, bydd y Cyngor yn cynnwys y partneriaid canlynol fel rhan o'r broses hysbysu ffurfiol:

- Y Cynghorydd Bwrdeistref Sir lleol perthnasol
- Y Cyngor Tref neu Gymuned perthnasol
- Gwasanaethau Mewnol y Cyngor
- Gwasanaeth Ambiwlans Cymru
- Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru
- Heddlu Gogledd Cymru
- Y Post Brenhinol
- Cyflenwyr Trydan a Nwy Cyfredol sy'n gweithredu yn yr ardal
- Y Cwmni statudol sy'n ymgymryd â dŵr/carthffosiaeth
- Arolwg Ordnans
- Y Gofrestrfa Tir
- Asiantaeth y Swyddfa Brisio.

5.1. Mae dwy brif ffynhonnell o wybodaeth am gyfeiriadau yn cael eu defnyddio ar draws y DU – y Rhestr Cyfeiriadau ac Enwau Strydoedd Cenedlaethol a Ffeil Cyfeiriadau Post y Post Brenhinol.

5.2. Fel awdurdod lleol, mae'n rhaid i'r Cyngor, dan Gytundeb Mapio'r Sector Cyhoeddus, reoli a chynnal Rhestr Cyfeiriadau ac Enwau Strydoedd Corfforaethol gan ddarparu diweddariadau ar newidiadau'n rheolaidd i ganolfan ganolog y Rhestr Cyfeiriadau ac Enwau Strydoedd Cenedlaethol priodol.

5.3. Mae'r Rhestr Cyfeiriadau ac Enwau Strydoedd Corfforaethol, sy'n cael eu rheoli a'u cynnal gan bob awdurdod lleol ac unedol ledled Cymru, Lloegr a'r Alban, yw conglfaen datblygu parhaus a darparu rhaglen isadeiledd cyfeiriadau cenedlaethol ar gyfer Prydain.

5.4. Rheolir y Rhestr Cyfeiriadau ac Enwau Strydoedd Cenedlaethol gan GeoPlace (partneriaeth atebolrwydd cyfyngedig y sector cyhoeddus rhwng y Gymdeithas Llywodraeth Leol a'r Arolwg Ordnans) sy'n darparu ffynonellau wedi'u diweddarau a therfynol o gyfeiriadau gofodol a data strydoedd sy'n eiddo i'r cyhoedd.

5.5. Cydnabyddir y Rhestrau Cenedlaethol fel elfennau hanfodol ar gyfer datblygu cofrestr gynhwysfawr o wybodaeth gywir am gyfeiriadau a strydoedd ar gyfer y sectorau cyhoeddus a phreifat.

- 5.6. Mae'r Rhestrau Corfforaethol yn cydymffurfio â Safon Brydeinig BS7666 - Setiau Data Gofodol ar gyfer Cyfeirio Daearyddol Rhan 1 a 2 a Chanllawiau'r Confensiwn Mewnfwydo Data Cenedlaethol fel y cytunwyd gan yr awdurdodau cynnal dynodedig.
- 5.7. Dyluniwyd ffeil cyfeiriadau cod post (PAF) y Post Brenhinol yn benodol i gefnogi'r gwaith o ddarparu gwasanaethau dosbarthu post ac nid yw'r Post Brenhinol yn derbyn unrhyw gyfrifoldeb nac atebolrwydd am y defnydd o PAF at unrhyw ddiben neu ddefnydd arall arfaethedig y tu hwnt i ddarparu'r gwasanaethau hyn.
- 5.8. Bwriad y Rhestr Cyfeiriadau Corfforaethol yw hwyluso cyflwyno pob gwasanaeth yn gywir ac mae'n seiliedig ar leoliad daearyddol gwirioneddol yr eiddo, ond mae hefyd yn cynnwys y dref bost a ddefnyddir gan y Post Brenhinol.
- 5.9. Mae'r Rhestr Gyfeiriadau Gorfforaethol yn cynnwys gwrthrychau ychwanegol nad ydynt yn ymwneud â phost megis tir datblygu ac amaethyddol, coetiroedd, parciau, eglwysi, neuaddau, toiledau cyhoeddus ac ati nad ydynt wedi'u cynnwys yn y PAF.
- 5.10. Rhestr Gyfeiriadau Gorfforaethol y Cyngor yw'r brif gofrestr gyfeiriadau a ddefnyddir wrth ddarparu gwasanaethau'r Cyngor.
- 5.11. Mae'n bwysig cydnabod bod un cyfeiriad pendant sy'n cael ei ddefnyddio gan yr holl wasanaethau wrth gysylltu â thrigolion a busnesau, ac ar gyfer ein cwsmeriaid drwy gyfrwng y wefan. Bydd cael un system gyfeiriadau derfynol yn caniatáu canfod pob manylyn am eiddo neu ddarn o dir o holl systemau priodol y Cyngor.
- 5.12. Mae integreiddio'r brif gronfa ddata gyfeiriadau â systemau mewnol eraill yn osgoi dyblygu data a chynnal data ac yn caniatáu cyfnewid gwybodaeth mewn modd haws a mwy cywir rhwng adrannau, awdurdodau ac asiantaethau.
- 5.13. Mae darparu gwybodaeth gywir ar gyfeiriadau'n hanfodol bwysig i wasanaethau brys lleol.
- 5.14. Rhaid i bob system cronfa ddata newydd y mae'r awdurdod yn eu caffael neu eu datblygu sy'n defnyddio data cyfeiriad gydymffurfio â BS7666 a gallu derbyn diweddariadau LLPG yn llwyddiannus.

Adran E: Taliadau ar gyfer Gwasanaethau Rhifo Eiddo

1. Codir taliadau am rifo eiddo newydd gan gynnwys eiddo ar strydoedd newydd ac eiddo mewnlenni. Yn yr achos hwn, codir y taliadau ar y datblygwr.
2. Bydd taliadau hefyd yn cael eu codi am newidiadau i rifau presennol a newidiadau i enwau eiddo presennol oni bai fod eithriad. Yn yr achos hwn, codir y taliadau ar berchennog yr eiddo.
3. Bydd perchnogion eiddo wedi'u heithrio rhag talu am newid rhif neu enw eu heiddo sy'n ofynnol i gynorthwyo'r Gwasanaethau Brys i nodi a dod o hyd i'r eiddo.

Adran F: Gosod placiau enwau strydoedd

1. Dylid gosod placiau enwau strydoedd mor agos â phosibl at gorneli strydoedd, fel bod modd i yrwyr a cherddwyr eu darllen. Fel rheol, dylai placiau enw fod o fewn 3m i groesffordd y llinellau palmant, ond lle nad yw hyn yn ymarferol, gellid amrywio'r pellter am hyd at uchafswm o 6m.
2. Dylid gosod placiau enwau strydoedd fel bod ymyl isaf y plac enw tua 1m uwchben y ddaear mewn safleoedd lle maent yn annhebygol o gael eu cuddio gan gerddwyr neu gerbydau ac am oddeutu 2.5m lle mae rhwystr yn broblem. Ni ddylent fyth fod yn is na 0.6m nac yn uwch na 3.6m.
3. Fel arfer, dylid gosod placiau enwau ar gornel pob stryd. Ar groesffyrdd llai, yn enwedig mewn ardaloedd preswyl, gallai un plac ar bob ochr i'r stryd wedi eu gosod yr ochr bellaf i draffig sy'n gadael y ffordd fod yn ddigonol, ac eithrio pan fo enw'r ffordd yn newid neu os credir y byddai paragraff 8 yn berthnasol.
4. Ar gyffyrdd siâp T dylid gosod prif blac enw'r stryd yn uniongyrchol gyferbyn â thraffig sy'n nesáu o'r ffordd ymyl.
5. Os yw enw'r stryd yn newid mewn man ar wahân i groesffordd, dylid arddangos y ddau enw yn y man lle mae'r newid yn digwydd ac mae llawer o Awdurdodau Lleol wedi penderfynu ei bod yn ddefnyddiol i gynnwys saethau i nodi'n glir at ba rannau o'r stryd y mae'r enw'n cyfeirio atynt.
6. Ar ddarnau syth o ffyrdd heb groesffyrdd, dylid ailadrodd placiau enwau o fewn pellter rhesymol gan roi blaenoriaeth i lefydd fel gorsafoedd bysiau a threnau, a gyferbyn â mynedfeydd i safleoedd a ddefnyddir yn rheolaidd fel meysydd parcio.
7. Os yw dwy stryd yn fforchio ar letraws o gyffordd gyffredin gyda thrydedd stryd, gall placiau enw ar fynegbyst fod yn ddefnyddiol, cyn belled nad ydynt yn cuddio unrhyw arwyddion traffig.
8. Lle y byddai'n rhesymol i ddisgwyl, er enghraifft bob hyn a hyn ar ddarnau syth o ffordd neu ar groesffyrdd neu gyffyrdd siâp T, mae llawer o Awdurdodau Lleol wedi penderfynu ei bod yn ddefnyddiol i ymgorffori, ar y plac enw, gwybodaeth sy'n nodi rhifau'r stryd bob ochr i'r groesffordd.
9. Pan fo hynny'n ymarferol, dylid gosod placiau enwau strydoedd ar waliau, adeiladau neu adeileddau ffiniol eraill ar ochr gefn y llwybr troed. Dylid ond gosod ar bolion neu ar fynegbyst os nad fyddai gosod yn y modd arferol yn gwneud y plac enw'n amlwg (e.e. lle mae mynedfa gul i ffordd ymyl bwysig neu dan yr amgylchiadau eithriadol a nodwyd ym mharagraff 7 uchod, neu lle y bydd yn cael ei guddio'n aml gan symudiadau cerddwyr ac na ellir ei osod ar yr uchder o 2.5m).
10. Dylid gosod y placiau enwau gan sicrhau fod o leiaf 0.3m o ofod clir i bob cyfeiriad rhyngddynt ac unrhyw hysbysiadau, hysbysebion neu ddeunydd printiedig neu ysgrifenedig arall. Lle bo hynny'n bosibl, dylid darparu mwy o ofod. Dylid cymryd gofal i sicrhau nad yw'r olygfa o blaciau enwau yn cael ei rhwystro gan goed neu dyfiant arall.

11. Lle bo modd, dylid gosod placiau enwau fel eu bod yn cael eu goleuo gan lampau stryd, yn enwedig ar gyffyrdd pwysig, cyn belled bod yn dal modd i gerbydau eu gweld ar y brif ffordd.
12. Gellir arddangos enwau strydoedd mewn paneli ar folardiau sy'n wynebu troedffyrdd, yn ychwanegol i, ond nid yn lle, placiau enwau eraill.

Adran G: Adolygiad polisi

1. Bydd y polisi hwn yn cael ei adolygu gan y Pwyllgor Trwyddedu a Rheoli Cyffredinol bob tair blynedd neu'n gynharach os oes angen newid mawr yn y broses yn sgil cyflwyno deddfwriaeth newydd, er enghraifft. Bydd ffioedd yn cael eu hadolygu'n flynyddol yn ystod proses y Cyngor o osod cyllideb a bydd yn derbyn cyhoeddusrwydd trwy sianelau cyfathrebu arferol y Cyngor gan gynnwys y wefan.

Adran H: Cysylltiadau defnyddiol

E-bost: licensing@conwy.gov.uk

Ffôn: 01492 57 6626